

70. Vogelvraat: stand van zaken voor de volgende aftrap

Steeds meer biologische melkveehouders worden geconfronteerd met vogelvraat tijdens de inzaai van granen en snijmaïs. In Bioveem hebben 3 veehouders aangegeven met dit thema verder aan de slag te willen. Tijd voor een stand van zaken en signalering van potentiële mogelijkheden om dit probleem verder te beheersen. Dit vlugschrift is gedeeltelijk gebaseerd op een artikel in Ekoland 5, 2000.

Alternatieve zaadbehandelingsmethode lijkt niet voorhanden

Gangbaar wordt zaad behandeld met Mesurol ter voorkoming van vogelvraat. Van origine werd dit middel gebruikt tegen o.a. ritnaalden en emelten, maar het werkt ook tegen vogelvraat. De makkelijkste oplossing voor de biologische melkveehouderij zou zijn om met een alternatieve zaadbehandelingsmethode te komen die biologisch is toegestaan. In 1999 is in samenwerking met "De Natuurweide", het Louis Bolk Instituut en de firma Neutkes Zaden gekeken naar een aantal alternatieve zaadbehandelingsmethoden die met name de geur of smaak van zaad beïnvloeden. De volgende middelen zijn toen getest als zaadbehandeling voor snijmaïs: Hertshoornolie op het zaad, Hertshoornolie gespoten na het zaaien, Chilipoeder op het zaad geplakt, Cayennepeper op het zaad geplakt, Tabasco, Karnemelk op het zaad, Karnemelk gespoten na het zaaien en een lokaal middel uit Costa Rica. In vergelijking met Mesurol bleek geen van deze behandelingsmethode te werken tegen vogelvraat. In 2001 heeft Cebeco Zaden op verschillende locaties nog een 40-tal alternatieven getest. Uit dit onderzoek werd ook geconcludeerd dat er geen alternatieven voor handen zijn. Hoewel er steeds weer nieuwe ideeën opduiken (bijvoorbeeld groene zeep, as van mest etc.) biedt het spoor van alternatieven voorlopig geen uitzicht op oplossingen.

Teeltmaatregelen de eerste stap

De teeltmaatregelen om vogelvraat te beheersen liggen op 3 niveaus:

1. Voorkomen dat vogels nog niet gekiemd zaad kunnen pikken.
2. Zorgen dat de kiem moeilijk uit de grond te trekken is.
3. Verkorten van de periode dat de kiem kwetsbaar is voor vogelvraat. Voor snijmaïs ligt deze kwetsbare periode normaliter tussen de 2 en 3 weken.

De maatregelen zijn de volgende:

- **Een fijn en vlak zaaibed zodat er bij het zaaien overal op gelijke diepte kan worden gezaaid. Een grover zaaibed lokt vogels en wordt meteen afgestraft.**
- Dieper zaaien (Snijmaïs wordt wel 7-9 cm diep gezaaid).
- Meer zaaizaad gebruiken. Dit lost echter niet het probleem van een ongelijkmatige stand op.
- Zaaisporen onherkenbaar maken met de wiedeg.
- Zaaitijdstip zo kiezen dat het gewas snel opkomt. Voor een wintergraan betekent dit vroeger zaaien wat weer conflicteert met onkruidbeheersing. Zomergranen en snijmaïs worden later gezaaid.
- Gewaskeuze (bijvoorbeeld zomergerst komt sneller op dan zomertarwe).

Binnen Bioveem worden de volgende maatregelen door twee veehouders toegevoegd. Guido Frijns wil zijn probleem van vogelvraat in Wintertarwe te lijf gaan door gebruik te maken van een schijvenzaaimachine. Met zijn huidige zaaimachine komt het zaad op de löss op onregelmatige diepte te liggen op het zaaibed waardoor vogelvraat in de hand wordt gewerkt. Bennie Tomassen experimenteert op het moment met het weken van maïszaad in fulvide zuren. Door de stimulerende werking van fulvide zuren op de plantstofwisseling hoopt hij hiermee een versnelde beginontwikkeling te krijgen waardoor de periode van mogelijke schade wordt verkort. In Bioveem wordt gekeken of er nog ander stoffen in aanmerking komen.

Afschrikking de tweede stap

Bij afschrikking is het vanzelfsprekend dat natuurlijke afschrikking het beste is. Een roofvogel in de buurt of een maisperceel tussen weilanden met veel Kieviten wil goed helpen. Enkele veehouders hebben geprobeerd een valkenier in te zetten maar dit is voor Roeken in ieder geval niet toegestaan. Naast de natuurlijke afschrikking is er de traditionele vogelverschrikker, plastic zakken, dode vogels, met helium gevulde luchtballon, roofvogelvlieger en knalapparaat (vergunning noodzakelijk). Over het algemeen zijn deze afweermethoden afdoende tegen Kraaien en Kauwen, mits regelmatig verplaatst en gecombineerd met teelttechnische maatregelen. Voor afschrikking van Roeken werken de meeste methoden maar 2 of 3 dagen en komt er meer bij kijken om een perceel te redden. In de afgelopen jaren is er ervaring opgedaan met twee relatief nieuwe afschrikmethoden getest, namelijk de "Scary man" en "angstkreten". De "Scary man" is een plastic pop die zich om de 18 minuten 5 keer opblaast, vergezeld van een sirene. Bij de angstkreten wordt gebruik gemaakt van een geluidsinstallatie waarop een band wordt afgedraaid met de angstkreten van de verschillende vogels die verjaagd moeten worden. Met name de ervaringen met de "Scary man" wordt positief beoordeeld. De reikwijdte van deze pop is ongeveer 3 ha en kan uitgebreid worden als de pop hoger wordt geplaatst (bijvoorbeeld op 10 pellets). Nadeel van deze pop is dat hij vrij prijzig is; 680,- euro excl. BTW en excl. accu. Piet en Pieter Boons opperden eventueel om de "Scary man" gezamenlijk in te kopen (korting bij 10 poppen 5% en bij meer dan 20 poppen 10%).

Afschrikking en bijvoeren

Bennie Tomassen heeft in 2001 afschrikking met een Helikite (met helium gevulde luchtballon) gecombineerd met bijvoeding. Hij heeft ongeveer 100-150 kg graan in dat jaar bijgevoerd. De ervaringen hiervan waren goed. Een idee van Bennie Tomassen is om binnen Bioveem nog te kijken of er andere voedermiddelen zijn waar ze nog beter mee gelokt worden.

Het gedrag van de Roek

Om andere aanknopingspunten te vinden om vogelvraat te kunnen beheersen zal ook verder naar het gedrag van de Roek moeten worden gekeken. Waarom hebben ze de vlucht op een bepaald perceel? Is er een relatie met ander voedsel zoals wormen en emelten? Wanneer ligt de hoogste voedselbehoefte van Roeken ook in relatie tot jongen? In samenwerking met biologen moet dit in Bioveem verder worden vorm gegeven.

Nick van Eekeren (LBI) en Matteo de Visser (PV)